

“จุดเด่นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของกิฟ้าพื้นเมืองคือ การเป็นตัวเชื่อมประสานให้ชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน และมีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันเมื่อได้ล่านกฟ้าร่วมกัน”

กิฟ้าพื้นเมืองภาคใต้ แม่ฯ ใจ

ศศ.สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์

เราท่านทั้งหลายต่างทราบกันดีว่า “กิฟ้าเป็นยาเวชี แกักษอกกิเลสทำคนให้เป็นคน” กิฟ้าสอนให้เป็นผู้มั่นใจเป็นนักกิฟ้า คือ “รู้แท้ รู้ชนะ รู้ภัย” มีความสามัคคี รู้จัก “เล่นรวมกำลังกันทั้งพวก” เพื่อช่วยให้ “ร่างกายกำยำล้ำเลิศกล้ามเนื้อถือเกิดทุกแห่งทุน แข็งแรงทรหด อดทน” กิฟ้าเป็น ยาบารุงรักษากุศลภาพ ช่วยให้มีพลาณามัยดี ช่วยป้องกันและรักษาโรค การปราศจากโรคถือว่าเป็นลากอันประเสริฐ ถ้าประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย หันมาสนใจเล่นกิฟ้า นอกจากจะเป็นผลดีต่อสุขภาพอนามัยแล้ว ยังทำให้เราสามารถได้นักกิฟ้าฝีมือเยี่ยมไว้ แข่งขันกิฟาระดับโลกได้อีกด้วย

“กิฟ้าพื้นเมือง” มาจากคำสองคำ มากว่ากันคือ คำว่า “กิฟ้า” หมายถึง “กิจกรรมหรือการเล่นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อเป็นการบำรุงแรงหรือผ่อนคลายความเคร่งเครียดทางจิต”¹ กับ คำว่า

“พื้นเมือง” หมายถึง “เฉพาะเมือง เฉพาะท้องที่”²

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ได้กล่าวถึงกิฟ้าพื้นเมืองว่า คือ “กิจกรรมหรือการเล่นของชาวบ้าน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อบำรุงแรงหรือเพื่อเป็นการผ่อนคลายความเคร่งเครียดทางจิต”²

ดังนั้น “กิฟ้าพื้นเมือง” จึงหมายถึง กิจกรรมหรือการเล่นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อเป็นการบำรุงแรงหรือผ่อนคลายความเคร่งเครียดทางจิตของชาวบ้าน ที่เล่นกันเฉพาะเมืองเฉพาะท้องที่ได้ท้องที่หนึ่ง

กิฟ้าพื้นเมืองยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้สماชิกในสังคมได้พบปะสังสรรค์ ทำให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวกันมากขึ้น และทำให้บุคคลในสังคมสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างดี ทั้งยังเป็นการฝึกให้คนมีความฉลาด ฝึกให้

มีน้ำใจเป็นนักกิฟ้า รู้แท้ รู้ชนะ รู้ภัย ทำให้สังคมอยู่ได้อย่างมีความสุข และจุดเด่นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของกิฟ้าพื้นเมืองคือ การเป็นตัวเชื่อมประสานให้ชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน และมีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันเมื่อได้ล่านกฟ้าร่วมกัน เพราะทุกคนมีความสนใจในสิ่งเดียวกันคือ “กิฟ้า” นั่นเอง

การกิฟ้าของไทยได้มีมาแต่สมัยโบราณ บางอย่างเป็นกิจกรรมที่ให้ความบันเทิง และความเพลิดเพลินแก่ผู้เล่นในยามว่าง บางอย่างได้ประโยชน์ต่อการป้องกันชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน กิฟ้าที่สืบเนื่องมาตั้งแต่โบราณและยังคงนิยมเล่นกันอยู่จนกระทั่งปัจจุบันมีหลากหลายอย่าง เช่น มหาไทย กระเบื้องรอง การแข่งเรือ ตะกร้อ รัว หมากrukไทย...กิฟ้าเหล่านี้แฝกต่างกันตามความนิยม และประเพณีของท้องถิ่นมากบ้าง น้อยบ้าง¹

¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 589.

²สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1, กรุงเทพฯ : ออมรินทร์การพิมพ์, 2529, หน้า 196.

1กรมพลศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, นথกุกรมกิฟ้าพื้นเมือง, กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2525, หน้า คำนำ.

“การแบ่งบันพน佳ะรึ่มໃນບ່ວງປລາຍເດືອນ 10
 ແລ້ວສັນສຸດລົງໃນວັນແຮມຄໍາ 1 ເດືອນ 11 ປຶ້ງເປັນວັນຫັກພຣະ
 ຈະບ່າງວັນໃໝ່ ສານທີ່ໄດ້ ແລ້ວແດ່ກູ່ແບ່ງບັນຫຼອກຮ່ວມກັນ
 ສ່ວນເວລານັ້ນເນີຍມແບ່ງບັນໃນເວລາກລາງຄົນ”

ກີກາພັ້ນເມືອງກາຕໄດ້ ທ່າມຢືນ
 ກິຈການຫຼືການເລັ່ນຂອງໜ້ານັ້ນໃຫ້ກັນ
 ຕ່າງໆ ໃນ 14 ຈັງຫວັດໃນກາຕໄດ້ທ່າງບ້ານເລັ່ນ
 ເພື່ອຄວາມສຸກສຳນານເພີດເພີລີນ ເພື່ອນໍາຮູ່
 ແຮງຫວີ່ເພື່ອເປັນການຜ່ອນຄລາຍຄວາມເຮົ່ງ
 ເຄຣີດທາງຈົດ ຂຶ້ນມີກີກາພັ້ນເມືອງກາຕໄດ້
 ທ່າຍອຍ່າງ ເຊັ່ນ ຊັນວ່ວ ຊົນຄວາຍ ຊົນແກະ
 ແປ່ງບັນເສີຍງານເຂົ້າວ່າ ແປ່ງໂພນ ໄລໆ ກີກາ
 ພັ້ນເມືອງກາຕໄດ້ທ່ານີ້ໃຈຍ່າງໜີ້ຄືວ່າ “ກີກາ
 ແປ່ງໂພນ”

ແປ່ງໂພນ

ກີກາພັ້ນເມືອງກາຕໄດ້ທ່ານີ້ເນື້ອງກັນ
 ປະເພີ້ນເຊັກພະຍ່າງໜີ້ ອີ້ວ່າ ກີກາແປ່ງໂພນ
 ດະໂພນຫຼືໂພນຂອງໜ້າງກາຕໄດ້ ອີ້ວ່າ ກລອງ
 ທັກຫຼືກລອງເພີລີນຂອງກາກລາງເປັນເຄື່ອງ
 ດົນຕົກປະເທດເຄື່ອງຕິໃນກາຕໄດ້ມາວ່າປະຈຳ
 ຕາມວັດວາຮາມ ເພື່ອຕັບອາເລາແລະໃຫ້ຕື່
 ປະໂຄມເວົ້າພະໄນທີກາລີອກພຽງຮາຫຼື
 ປະເພີ້ນເຊັກພະຍ່າງ”¹

ໂດຍກ່ຽວໄປກ່ອນຈະຟື້ນວັນແຮມຄໍາ 1 ເດືອນ
 11 ອັນເປັນວັນຫັກພຣະຫຼືກາພະ ທັງວັດ
 ຈະປະໂຄມະໂພນກ່ອນຈະຟື້ນວັນຫັກພຣະ
 ປະມານ 3-7 ວັນ ການປະໂຄມະໂພນນີ້ຈະມີ
 ທັກລາງວັນແລະກາລາງຄືນຕົດຕ່ອງກັນໄປ ຊົນບ້ານ
 ເຮັດການປະໂຄມະໂພນນີ້ວ່າ “ການຄຸມໂພນ”

ການຄຸມໂພນໃນເວລາກລາງຄົນຈະເຮັ່ນ
 ຕັ້ງແຕ່ຍ່າຄ່າຈຳນັກເທິງຄົນ ສ່ວນຄືນສຸດທ້າຍ
 ຈະຄຸມໂພນຄລອດທັກຄົນ “ດະໂພນທີ່ນໍາມາຕີ
 ປະໂຄມ ນິຍມໃຊ້ 2 ໃນ ເປັນເສີຍແຫມມ
 (ເສີຍຕົ້ງ) 1 ໃນ ແລະເສີຍຖຸມ (ເສີຍຫົມ)

¹ສົນຍົກ ພັດເຊີຍ, ສູງວິຫຼຸກ ພົມສິໄພງູຍົກ ແລະ ຈິນ ສົມບີ,
 ສາວານຸກມວັດນໍາຮຸມກາຕໄດ້ ເລີ່ມ 6, ກວຸງເທົາພາ
 ອມວິນທີ່ກາຕິພິມ໌, 2529, ທັນ 2563.

1 ໃນ ມັຈງທະວະລັດລາກກາຕໄດ້ໂຄມແພາະ ແລະຕີສລັບເສີຍກັນດັ່ງນີ້

ຕົ້ງ	ຕົ້ງ	ຫົມ
ຕົ້ງ	ຕົ້ງ	ຕົ້ງ ຕົ້ງ ຫົມ
ຕົ້ງ	ຕົ້ງ	ຫົມ ຫົມ
ຕົ້ງ	ຫົມ	ຕົ້ງ ຫົມ

ຜູ້ທີ່ປະໂຄມມັກເປັນຕົ້ນຍໍວັດຫຼື
 ອຸນາສັກທີ່ຢູ່ໄກລ້າ ວັດ ໂດຍປົກຕິຈະພັດ
 ເປົ່າຍໍ່ນມູນເວີນກັນຕີ ອາຈີຕົກນເຕີວສອງໃນ
 ທີ່ໂຄມລະໄວສລັບສີຍັງກັນຕາມທີ່ໄດ້ກ່າວ
 ມາແລ້ວ ການຄຸມໂພນນີ້ເປັນການບອກໃຫ້ໜ້ານັ້ນ
 ຮັ້ວ່າວັດນີ້ຈະເກີຈການກໍາລົງພະຕາມປະເພີ
 ແຕ່ຄ້າວັດໄດ້ມາວິການຄຸມໂພນລ່ວງໜ້າຕາມ
 ກໍານັດ ຍ່ອມແສດງວ່າວັດນີ້ຈັດກິຈການ
 ຜັກພະນີ້ນີ້

ເນື້ອດີນວັນຫັກພຣະ ເວົ້າພະຈຶ່ງຈັດຕົກ
 ແຕ່ງຂັ້ນສໍາຫຼວບປະເພີຫັກພຣະ ມີການຕົກແຕ່ງ
 ນມພະຣະ (ພົມພະຫວີຍອດນມ) ເປັນທີ່
 ປະໂຄມຮູ່ພະພຸກຮູບ ໂດຍສມມຸດໃຫ້ເປັນທີ່
 ປະກັບບັນຂອງພະພຸກຮັຈ້າ ນິຍມກຳເປັນຮູບ
 ບຸນບັກຫຼືປະສາຫຼຬລອງຍ່າງສວຍງານ
 ກາຍໃນກໍາດ້ວຍໂຄງໄມ້ ກາຍນອກຕົກແຕ່ງ
 ປະຕົບຍ່າງສວຍງານຕ້ວຍການແທງຫຍວກ ຫຼື
 ແກະຈຸລຸເປັນກັນກລາຍໄທຍ້ຕ້ວຍກະຕາຍສີ
 ແລະກະຕາຍທອງເກຣຍນ ມີຜ້າໄປຮ່າງທີ່ເປັນ
 ມ່ານ ທີ່ຮັມດ້ານລ່າງມີຮະຍ້າຫຼືປະຕົບດ້ວຍ
 ລູກປັບແລະຮັກວິວດ່າງໆ ບຸນບັກຫຼືປະສາຫຼຬ
 ຕົດຕົງກັບຮູນທີ່ກໍາດ້ວຍໄນ້ຄລາຍເວົ້າໂກລນ ຍ້າວ
 ປະມານ 5-8 ເມືອນ 2 ທັນ ໃໄເປັນທີ່ຮອງ
 ລາກຕິດກັບຫົນດິນ ໄນຮູນນີ້ນິຍມປະໂຄມຮູ່
 ເປັນຮູບຫຸ້ນາຄແລະທາງນາດ ສ່ວນທີ່ເປັນຮູນ
 ນີ້ ບາງທີ່ອາຈ້າທີ່ເປັນລ້ອລ່ອນຕົດໄວ້ ເພື່ອທ່ານີ້

¹ເຈັ້ງເວົ້າພະຈຶ່ງ ສົມບີ

ງ່າຍດ່າວກລາກ ປັຈຈຸບັນນີ້ມີກຳບຸນບັກ
 ປະກອບເຂົ້າກັບຄົນບຣາຫຼຸກ ທຳເປັນເວົ້າພຣະ¹
 ດ້ານທັນຂອງທັນເວົ້າພຣະມີເສືອເລັ້ນໄຫ້ຄູ່ນາດ
 ກໍາຮອນ ຍ້າວປະມານ 20-30 ເມືອນ ຜູກ
 ອູ້ຂັ້ງລະເສັ້ນໄວ້ໃຫ້ໜ້ານັ້ນລາກເວົ້າພຣະ

ບັນເວົ້າພຣະນີ້ອາຈານມີກຳບຸນບັກຮູບ
 ປະໂຄມຮູນຍ່າງແລ້ວ ຍັງມີຮ່ວມສັນຫຼຸກຫຼືກູ້
 ສໍາຫຼວບພະສົມນັ້ນກໍາດ້ວຍເວົ້າພຣະ ແລະຈະ
 ຕ້ອງມີຄົນທີ່ເຄື່ອງປະໂຄມຕ່າງໆ ໄດ້ແກ່ ຕະໂພນ
 ກລອງ ຜົ່ງ ຜັນ ມັອງຄູ່ ແລະຮ່າມໝານ ສັ່ງທີ່
 ຈະບານໄມ້ໄດ້ຄືວ່າ ຕະໂພນເຊີ້ງຕ້ອງມີການຕົກຫຼື
 ມຸນໂພນ ຕິດຕົກເວລາທີ່ມີການຜັກພຣະ ເພື່ອເປັນ
 ສັ່ງຄູ່ມາໃຫ້ໜ້ານັ້ນລາກເວົ້າພຣະໄປໜ້າ ຫຼື
 ເວົ້າຄົມຈັງຫວັດຂອງເສີຍຕະໂພນ ການແໜ່ງ
 ໂພນ ຜັນໂພນຫຼືກູ້ແປ່ງຕະໂພນ ຈຶ່ງເປັນລືລາ
 ຜົດໜີ້ທີ່ເກີດຂຶ້ນພຽມມາ ກັນປະເພີຫັກພຣະ

ການແໜ່ງໂພນໃນຮະຍະແຮກຕິແໜ່ງກັນ
 ກາຍໃນວັດ ຕ້ອມກັກຄ່ອນນຳຕະໂພນມາປະຮັນ
 ກັນອກວັດ ຕາມກຳລັງທຸກລາງນາຫຼືກາຕິ
 ທີ່ເຄື່ອງໄວ້ ໃນນັບຄັ້ງເຝື້ອໜ້ານັ້ນຈາກທີ່
 ຕ່າງໆ ນໍາເວົ້າພຣະຈັກປະຈຳຫຸ້ນ້າຂອງ
 ຕົນມາຈັດການຮ່ວມກັນ ຈຶ່ງມີການປະກວດເວົ້າ
 ປະແລະມັກຈະມີການແໜ່ງໂພນກັນດ້ວຍ

ການກຳບຸນບັກຕະໂພນ
 ລູກຕະໂພນຫຼືທຸນ່ວຍໂພນ ທຳດ້ວຍໃນ
 ທີ່ມີເນື້ອເນີຍ ແພ້ ໄນແຕກ່ງ່າຍ ແຫ່ນ ໄນ
 ແນ້ນ ໄນພ້ອມ ຕິດຕາລ ໄລໆ ໂດຍເສືອ
 ຕັ້ນທີ່ມີເລັ້ນຜ່າສູນຍໍກຳລັງປະມານ 1 ພູດຄົງ
 ເປັນຍ່າງນ້ອຍ ຕັດໄນ້ເປັນທ່ອນໃຫ້ມີຄວາມ
 ຍ້າວມາກຳວ່າເສັ້ນຜ່າສູນຍໍກຳລັງເລັກນີ້ອຳນົມໄໝ

¹ສົມບີ ເວົ້າພະຈຶ່ງ ສົມບີແລະຫຼືກູ້
 ໄນວຽກຕິໄຫວ້າ ປັດຕານີ້ : ມາທີ່ຫຍ້າສັ້ນຫຼາ
 ນົມວິນທີ່ ປັດຕານີ້, 2530, ທັນ 133.

มาหากด้านนอกให้มีลักษณะสอบหัวสอบท้าย
แต่งผ้าให้เรียบ แล้วเจาะตามแนวราวยาวตรง
จุดศูนย์กลางให้ทะลุเข้าหากัน ทะลวงรูให้
รุกวิ่งขึ้นอย่างน้อยพอกำหนดลดตื้อ จาก
นั้นใช้เครื่องมือชุดแต่งภายในให้รุกวิ่งออก
เป็นรูปกรวยทั้งสองหน้าเรียกว่า “แต่งอกไก่”
ความหนาของปากตะโพนทั้งสองหน้าประมาณ
เท่าน้ำหัวแม่มือ เจาะรูให้ทะลุรอบปากทั้งสอง
ที่ทางจากขอบปากเข้ามาราว 2 นิ้ว และให้
รูนี้ห่างกันราว 1.5 นิ้ว ให้ขนาดของรูเล็ก
กว่าปลายนิ้ว ก้อยเล็กน้อย เพื่อไม่ลูกสักครอง
กึงกลางลูกตะโพนหรือหันมายังใบหน้าจะแล้ว
เอาเหล็กทำบ่รร้อยสำหรับแขวน ต่อไปก็
เตรียมอุปกรณ์ในการหัมโพน ได้แก่

1. สูกสัก ทำด้วยไม้ผ่องที่แก่ๆ ตัดให้ด้านหนึ่งติดข้อไปด้วย วัดให้ได้ขนาดให้ลิ้นกว่ารัศมีปากโพนประมาณ 1.5 นิ้ว ผ้าเป็นเชือกเหลี่ยมจำนวนเท่ากับจำนวนรูลูกสักที่จะเอียงให้กลม ด้านที่ติดข้อแต่งให้หน้าตัดโค้งมนบางหัวหามมุ 60-90 องศา ตัดจากจุดบากขวา 1 นิ้ว แต่งให้เรียว เสร็จแล้วตากแดดให้แห้ง

2. ปลอก hairy ทำด้วย hairy ใช้สำหรับรักหนังให้ตีก่อนตอก ลูกสัก ขด hairy ให้กลมขนาดโดยที่เข้าเส้นรอบวงของโพนส่วนที่ต้องเข้าไปในรากสักได้กันอย

3. หนังหุ่ม ใช้ได้ทั้งหนังวัวและหนังควาย แต่ส่วนใหญ่เนี่ยมใช้หนังควาย เพราะมีความเหนียวและทนทานกว่าหนังวัว โดยนำหนังมาตัดเป็นรูปวงกลมให้ได้กว่าปากพอกสมควร หนังนี้ควรฟอกให้ squeaky ช่องมีหลาวยิริ เช่น นำหนังไปแช่ในน้ำหัวข้าว และหยอดกลิ้วยเชิงค้ำลงเรียบ บางที่ใช้น้ำหัวข้าวบ่มกับบรากดันเข้าด้วยกัน หรือใช้ไข่ขาวเข็นผสมสารสัมภาระ

จะทำให้ท่านความชำนาญมีและบนจะหล่อออก
หมด นำหนังที่ฟอกแล้วไปตากแดดจน
แห้งสนิท จึงจะใช้หมดได้

4. สถานที่วางโพนสำหรับหุ้ม ปักหลักไม้ขนาดสูง 1.5 เมตร 4 อันเป็นรูปสี่เหลี่ยมกว้างกว่าลูกตะโพน หรือหน่วยโพนเล็กน้อย หากหัวไม้ด้านในเป็นมุน 90 องศาให้เสมอ กัน ถ้าหากไว้ก่อนก็ตอกให้เสมอ กัน เลือยไม้กระดาษเป็นแผ่นกลมขนาดพอติดกับพื้นที่ระหว่างไม้หลักทั้งสี่ วางลงบนรออย่าง กระดาษนี้เรียกว่า แป้นหรือพื้นสำหรับเป็นที่วางโพน ห่างจากหลักไม้ทั้งสี่ออกไปราว 2 เมตร ปักหลักวางรวมโดยรอบ ราวดะสูงจากพื้นไม้เกินแนวแป้น และแต่ละอันจะตอกกังกัดด้วยไม้จ้มหรือเรียกว่า สมอบกอย่างแข็งแรง ห้าไม้ขนาดเท่าข้อมือยาวราว 2.5 เมตร ประมาณ 7-8 อัน ทำเป็นไม้แบบคันชั่ง เตรียมเขือกหัวยสำหรับผูกและดึงหนังจำนวนหนึ่ง เติ่งละเส้นยาวประมาณ 2 เมตร

วิธีห้มโคน

วางแผนลูกทะไนหรือหน่วยโภนลงบน
แม่นยำ ยกหันมารัวให้ได้ว่าหน้าโภนไว
มากๆ เอาหันปีกลงบนหัวโภน จะเห็นว่า
ให้หัวจะเป็นรูเป็นคู่ๆ ห่างกันราว 2-3 นิ้ว
ไม่ใช่สันๆ ขนาดแห่งดินสอสองครุยต่อละบูก็ได้
ใช้เชือกร้อยรูต่อละบูก็จะเป็นบ่วงตามยาว
เสมอขอบแม่น ใช้ไม้กันปั้งสองหนาบ่วงขัดปลาย
ไม่ต้านໄนไวกับแม่น ปลายไม่ต้านนอกร่อง
กอกลงเอาเชือกหักตื้นไวกับรู การดึงไม่ได้

๑ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน,

คันซึ่งพยาบาลให้แต่ละอันตึงหั้ง ตึงพอกฯ กัน จากนั้นคาดกลมทึบไว้ คอจะไม่ลุกน้ำและตีเป็นระยะๆ เพื่อให้หนังยืดตัวมากครั้งที่ชโลมน้ำแล้วตี พยาบาลตึงไม่คันซึ่งให้ตึงหนังให้ตึงที่สุด ทำเช่นนี้รวม 2-3 วัน เมื่อเห็นว่าหนังตึงได้ที่แล้วจึงจะนำปลอกหัวใจมาสวมทับลง ตอกปลอกให้ลัดต่ออยู่ใต้ระดับรูกลักก้า ใช้เหล็กเจาะหนังตรงรูกลักก้าให้ทะลุ แล้วใส่ลูกสักให้ทะข่องหายเข้า ด้านบนตอกอัคลูกสักให้แน่นทุกรู ปลอกไม้คันซึ่งออก ตัดหนังที่อยู่นอกปลอกออกโดยรอบ เป็นอันเสร็จการหุ้มโภน 1 หน้า หน้าต่อไป ก็หุ้มเช่นเดียวกัน เสร็จแล้วนำไปแขวนตามจุดที่ต้องการ ถ้าจะวางตีกิ่งขาตั้ง 2 ขา โดยทำขาล้ายซึ่งพากขนาดโดยเท่าหัวแม่เท้า 2 อัน ยาวกว่าตะโพนเล็กน้อย สอดเข้าให้ปลอกด้านหนึ่งให้ห่างกันราว 5 มิล. ปลายให้ร่วงสุดที่ปลอกบน¹

ไม้ต้น ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น
ไม้สัวร์ด้า ไม้หลุมพอยาประมาน 1-1.5
พุ่ม ขนาดโดยรวมเมื่อตัด กว้างได้ประมาณ 5-6
ด้านที่ไว้ตัดแล้วด้าน มีอัจฉริยะลงมา^ก
เล็กน้อย เหลาป่วยทั้งสองข้างให้มัน

การแข่งขัน

การแข่งขันวิธีอุปกรณ์ (ประชีวน ตัวใหม่) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การแข่งขันมือ (ดิจกน) การแข่งขันวิธีนี้ต้องใช้ความอดทนเป็นหลักคือให้สูงเข้าแข่งขันด้วยเงินจำนวนน้อยๆ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมือของนั้นลงทุนหรือหามคนช่วยกันก็เป็นฝ่าย

๑.เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน,

แพ้วันไม่ค่อยนิยม เพราะต้องใช้เวลา แปงขันนาน

2. การแปงขันเสียง การแปงขันวิธีนี้ถือความดังของกลองเป็นหลักการแปงขันวันนี้เป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เพราะใช้เวลาสั้นๆ ก็สามารถตัดสินผลแพ้ชนะได้

ประเภทของโภนที่จะเข้าแปงขันเสียง โภนที่จะนำมาแปงขันจะต้องถือขนาดโภน เป็นเกณฑ์ แปงได้ 3 ขนาดคือ

1. ขนาดเล็ก โภนจะต้องมีเส้นรอบวงไม่เกิน 120 เซนติเมตร

2. ขนาดกลาง โภนจะต้องมีเส้นรอบวงตั้งแต่ 121-148 เซนติเมตร

3. ขนาดใหญ่ โภนจะต้องมีเส้นรอบวงตั้งแต่ 148 เซนติเมตรขึ้นไป²

วิธีแปงขัน

การแปงขันโภนจะเริ่มในช่วงปลายเดือน 10 แล้วสิ้นสุดลงในวันแรกค่ำ 1 เดือน 11 ซึ่งเป็นวันขึ้นพะระ จะแปงวันไหนสถานที่ใด แล้วแต่คู่แปงขันหรือกรรมการจะตกลงกัน ส่วนเวลาันนิยมแปงขันในเวลากลางคืน ตั้งแต่เวลา 21.00 น. เป็นต้นไป ในบางครั้งอาจแปงขันกันจนสว่างก็มีถ้ามีผู้แปงขันหลายคน

การแปงขันจัดแปงกันเป็นคู่ ใช้ผู้คนเดียวตลอดเวลาที่ทำการแปงขัน หากมี

โภนเข้าແงงขันมาก อาจจะแบ่งเป็นรุ่นหรือขนาดโดยวัดเส้นรอบวงหรือเล่นผ่าศูนย์กลางของโภน แล้วแบ่งเป็นประตา ขนาดเล็กขนาดกลาง และขนาดใหญ่ คณะกรรมการแบ่งเป็น 2 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นผู้ดำเนินการแปงขันและถือควบคุมผู้ดูไม่ให้เปลี่ยนคน

ชุดที่ 2 เป็นกรรมการฟังเสียงและตัดสินจำนวน 2-5 คน เพื่อขึ้นค่าว่า โภนใบไห้เสียงดังกว่ากัน

ต้นเดือนกับลีลาการตีของเหล่าคน

4. การตัดสินของกรรมการถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ คำตัดสินของคณะกรรมการถือว่าถูกต้อง

5. กรรมการชุดหนึ่งจะต้องออกไปพังเสียงห่างจากเวทีแปงขันไม่น้อยกว่า 150 เมตร แล้วรายงานเข้ามาถึงกรรมการกลางว่า เสียงทุ่มหรือเสียงแหลมดังกว่ากัน (ปัจจุบันใช้วิทยุสื่อสารส่งข่าว) วิธีการฟังเสียงของกรรมการเพื่อให้ได้เสียงชัดเจนมีหลายวิธี เช่น เอาหน้าอุดหูฟังสองข้างฟังครู่ว่า เสียงทุ่มหรือเสียงแหลมลดเข้าไปในหู หรือเอาหัวข้อดหูข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งทำกับดินก็จะแยกได้ว่าโภนใบไห้เสียงดังที่สุด¹

กีฬาแปงขันโภนเป็นกีฬาพื้นเมืองภาคใต้อย่างหนึ่งที่มีความเกี่ยวเนื่องกับศาสนาคือประเพณีขึ้นพะระ หรือลาภะ เป็นกีฬาที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ประกอบพละกำลัง ความสามารถ และไหวพริบของผู้เข้าแปงขัน เป็นกีฬาที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน รักภรรยา รักหมูคุณ และรักถิ่นฐานบ้านของตน นับเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างหนึ่งของชาวภาคใต้ ถ้าปล่อยให้เลิกล้มหรือสูญหายไปก็เป็นที่น่าเสียดาย ดังนั้นกีฬาแปงโภนจึงเป็นกีฬาพื้นเมืองที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้สืบไป

ผู้แปล

²พิทยา บุญราษฎร์, เอกสารรายงานประเพณีแปงโภน-ลาภะพะทกถุง ประจำปี 2530. พัทลุง : จังหวัดพัทลุง, 2530, หน้า 19.

ผู้แปล

บรรณานุกรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525, กรุงเทพฯ มหานคร : อักษรเจริญพิศิษฐ์, 2530.

พลศึกษา, กรม, กระทรวงศึกษาธิการ, บ้านบุญกิ่ฟ้าพื้นเมือง, กรุงเทพฯ : อักษรเจริญพิศิษฐ์, 2525.

พิทยา บุญราษฎร์, เอกสารรายงานประเพณีแปงโภน-ลาภะพะทกถุง ประจำปี 2530. พัทลุง : จังหวัดพัทลุง, 2530.

สนิท พลเดช, สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และจริน ศิริ, สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 6, กรุงเทพฯ : อิมรินทร์การพิมพ์, 2529. บ้านบุญกิ่ฟ้าพื้นเมือง สำนักพิมพ์ ออมรินทร์, ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย, ปีศาจ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีศาจ, 2530.

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1, กรุงเทพฯ : อิมรินทร์การพิมพ์, 2529.